

Gumar Karaş

(1875 - 1921)

Bugünkü Oral vilâyeti Bökey merkezinde, bu ilin Canibek ilçesindeki Kunanşapkan'da zamansız öldü. Kazakistan gazetesinde çalıştı. Daha sonra "Muallim" dergisini çıkardı. Kazakların meşhur toplum sanatçısı, tanınmış halk şâiridir. Köy mollasından aldığı okuma yazma eğitiminden sonra kendi kendini yetiştirdi. Köyde çocukları yeni yazıyla okuttu. "Aykap" dergisinde şiirleri ve güzel sözleri yayınlandı. Aydınlatma

konularında uzun yıllar hizmet edip merkezî lisede dersler verdi. Şengerey Ökeyev'in yardımıyla edebî mirasları halk ağzından toplayıp "Şâir" adıyla eserlerini yayınladı. Ufa şehrinde "Turımtay" (Doğan) (1981) adıyla şiirler külliyyatını yayınladı. 1911-1913 yılları arasında felsefî konuları içine alan "Örnek", "Bedel Hacı", "Aklıma Gelen Fikirler" adlı üç kitabını yayınladı. Eserlerinin konusu, dönemin olayları ve batıl olan inançlar konusundaki ikazlarıdır.

Şiirler

Neden Korkam?

Ajdaha altı bastı javdan korkam,
Büldirgen el arasın davdan korkam.
Külimdep kirip, işki sıvındı alıp,
Kurılğan ayak astı avdan korkam.
Erteden keşke deyin bir is etpes,
Jatıp iş jalkav deni javdan korkam.

Kim körse - soğan aytkan sırdan korkam,
Eñgime sırdıñ tübi jırdan korkam.
Süzilip supısınıñ dindi satkan
Tañkı murt, taspa kara, surdan korkam.
Bulğaktap kur bilimsiz, ağımğa erip,
Bilgendi eliktegen zırdan korkam.

Asıǵıs istey salǵan isten korkam,
Kandarı taskan kara küşten korkam.
Dos bolıp birge jürip kastık etip,
Tısına kayşı kelgen işten korkam.
Körüvge bek edemi bolsa daǵı,
Kubılma tez oñatın tüsten korkam.

Mezgilsiz erte tuvǵan tannan korkam.
Javınsız kur jeldetken şannan korkam.
"Tañ tuvdı, mezgil jetti" dep adasıp,
Kurılğan karanǵıda zañnan korkam.
İsteri adamdıkkı janaspaǵan,
Januvar - eki ayaktı añnan korkam.

Kölenke elestegen boydan korkam,
Tüs körüp, oñ dep ukkan oydan korkam.
Tengerip jarlı, baydı, kurıp jumak,
Tep-tegis jurtkı jetken toydan korkam
"Teñgerdim, toy jasadım jut üşin" dep,
Jer-jerde şalǵan kurban koydan korkam.

Jumak kökten jerge eñbek emes
Mezgilsiz bir nerse de kelmek emes
Özin tuv, ul tuvsañ da, kız tuvsañ da,
Ekelip birev saǵan bermek emes.
Tabıǵat zañı, jolı özine has,
Eşkimnin jetegine jürmek emes.

Neden Korkarım?

Ejderha, altı başlı düşmandan korkarım,
Halkın arasını bozan kavgadan korkarım.
Gülümseyerek yaklaşıp iç sırlarını alıp,
Ayak altına engeller kurandan korkarım.
Sabahtan akşama kadar bir iş yapmadan,
Yatıp duran tembel düşmandan korkarım.

Kim görse, ona söylenen sırdan korkarım,
Hikâye sırrın aslı olan ağıttan korkarım.
Süzülüp de sofusunun dinini satan,
Kısa bıyıklı, kayış gibi sert ve karadan korkarım.
Nazlanıp, boş ve bilgisiz akımlara uyup,
Bilene heveslenip boşa bağırandan korkarım.

Acele acele yapılan işten korkarım,
Kanları dışarda kara güçten korkarım.
Dost olup, birlikte yürüyüp düşmanlık edip,
Dışına ters düşen içten korkarım.
Görmek için çok güzel olsa dahi,
Değişen, tez solan renkten korkarım.

Zamansız erken doğan tandan korkarım.
Yağmursuz, boşuna esen tozlu yelden korkarım.
"Tan doğdu, zaman geldi" diye yoldan çıkıp,
Karanlıkta kurulmuş kanundan korkarım.
İşleri insanlığa uygun olmayan,
Canlı, iki ayaklı hayvandan korkarım.

Gölge gibi geçiveren boydan korkarım,
Düş görüp, uyanık diye anlayan fikirden korkarım.
Eşitleyip fakiri, zengini, kurup cennet,
Dümdüz yurda ulaşan toydan korkarım.
"Eşitledim, toy yaptım yokluk için" diye,
Yerli yersiz kesilen kurbanlık koyundan korkarım.

Cennet, gökten yere inmek değil,
Zamansız bir zamanda gelmek değil.
Kendin doğ, oğul doğsan da kız doğsan da,
Alıp getirip birini sana vermek değil.
Tabiat kanunu, yolu kendine has,
Kimsenin yedeğinde yürümek değil.

Adaspa, andık etpe, adam ulı,
Köringen o bir sağım közge eles.
Sağımdı "suv taptım" dep jurıt aynasañ,
Jндіğa aytar söz jok kurıp keñes.

Barmısıñ

Atırmısıñ, narmısıñ,
Akıl, oyın jarmısıñ,
Ak jürekden sert etken
Uvağdada barmısıñ?

Ak jürekden sert etken,
Basañ emes, berik etken:
"Eşbir uvakit terik etpen",
Degen sözde barmısıñ?

Taza jolmen tabıskan,
Ayalı kol alıskan,
"Umıtpan" dep kalıskan
Uvağdada barmısıñ?

"Teris jolğa sınaman,
Aram terge bulaman,
Jön kelgende şıdaman"
Degen sözde barmısıñ?

"Bilek baska, tilek bir,
Jürmek baska, jürek bir,
Tilek alsan tilek bir"
Degen sözde barmısıñ?..

"Esine alıp ar uvakit,
Umıtpasan bolğanı.
Kelip-ketip jüre alsañ,
Kem-ketiktin tolğanı.

Jan iyemnin fazılı
Ğajal emes bolmağı.
Ümit kespe, jan dostım!"
Degen sözde barmısıñ?

"Kaşa kara bolsa da,
Tañ atpaytın tün bolmas.
Kalıñ tuman japsa da,
Aşılmaytın kün bolmas.

Fazılınan iyemniñ
Ümit kesüv jön bolmas",
Degen söziñ bar edi,
Osiniñda barmısıñ?

"Tereñ kazıp kömse de,
Şın akıykat jabılmas.
Kulaş jurmay muhiytka,
Asıl javhar tabılmas.

Er başına kün tuvsa,
Ne istemes, ne kılmas,
Tevkeldi joldas et!"
Degen sözde barmısıñ?

*Yolunu şaşma, hayvanlık etme, adem oğlu,
Görünen bir ışık o göze, hayal gibi.
Işığa "su buldum" deyip halkı yanılısan,
Meclis kurup da cinliye söylenecek sözü yok.*

Var mısın?

*İtir mısın, nar mısın,
Akıl, fikir, yâr mısın,
Ak yürekten and içen,
Sözleşmeye var mısın?*

*Ak yürekten and içen,
Öylesine değil, gerçekten:
"Hiçbir zaman terk etmem",
Dediği sözde var mısın?*

*Yeni yolla buluşan,
Hanımıyla vedâlaşan,
"Unutmam" diye söylenen,
Sözünde de var mısın?*

*"Ters yolda sınamayın,
Haram tere bulamayın,
Doğru olursa sabrederim,
Dediğin sözde var mısın?*

*"Bilek başka, dilek bir,
Yürümek başka, yürek bir,
Dilek alırsan, dilek bir,
Denen sözde var mısın?*

*Aklına koyup her zaman,
Unutmazsan olanı.
Gelip gelip yürüyebilirsen,
Fakirliğin dolması.*

*Can sahibimin fazlı,
Ecel değil, olması.
Ümit kesme, can dostum!"
Denen sözde var mısın?*

*"Ne kadar kara olsa da,
Tan atmayan gün olmaz.
Kalın sis kapatsa da,
Açılmayan güneş olmaz.*

*Fazlından Yaratıcımın,
Ümit kesmek doğru olmaz",
Dediğin söziñ var idi,
Bunda hala var mısın?*

*"Derin kazıp gömse de,
Gerçek hakikat örtülmez.
Kulaç atılmayan yerde,
Asıl cevher bulunmaz.*

*Er başına güneş doğsa,
Ne istemez, ne yapmaz,
Tevekkülü yoldaş et!"
Denen sözde var mısın?*